

STORTINGET

Innst. 452 L

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 113 L (2023–2024)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppgjøret 2024

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag om at arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det fremmes samtidig forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvistene.

1.2 Forhandlinger og mekling

Tvistene oppsto i forbindelse med Statsoppgjøret 2024 mellom LO Stat, YS Stat, Akademikerne og Unio på arbeidstakersiden og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet på arbeidsgiversiden. Etter brudd i forhandlingene gikk tvisten til mekling.

Akademikerne varslet 30. april 2024 plassoppsigelse som omfattet 3 500 medlemmer. Unio varslet 7. mai 2024 plassoppsigelse som omfattet 36 292 medlemmer.

Det ble gjennomført mekling 2., 21., 22. og 23. mai 2024, med frist 23. mai 2024 kl. 24.00. Etter å ha meklet på overtid nådde LO Stat og YS Stat, med meklerens mellomkomst, frem til en forhandlingsløsning.

For Akademikerne og Unio ble meklingen avsluttet på overtid, 24. mai 2024 kl. 07.15 uten resultat. Det fremgår av Riksmeklerens møtebok at meklerne konstaterte at partene sto så langt fra hverandre at det ikke var grunnlag for å legge frem et forslag som kunne forventes å bli anbefalt av begge parter.

1.3 Tvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

1.3.1 UTVIKLING OG OMFANG AV TVISTEN

Akademikerne iverksatte streik 24. mai 2024 med varslet uttak på om lag 1 230 medlemmer, som omfattet ansatte i Kripos, Mattilsynet, Norges vassdrags- og energidirektorat samt Oslo politidistrikt. Det er mindre avvik i henholdsvis Riksmeklerens, Digitaliserings- og forvaltningsdepartementets og Akademikernes lister over uttak, men har ikke hatt betydning for departementets vurderinger.

Streiken ble utvidet 27. mai 2024 med ytterligere 697 medlemmer, som omfattet ansatte i Direktoratet for medisinske produkter, i tillegg til ytterligere uttak i de etater som allerede var berørt.

Akademikerne varslet videre en opptrapping av streiken fra mandag 3. juni 2024 som ville omfatte ansatte i Nasjonal sikkerhetsmyndighet, i tillegg til ytterligere uttak i de etater som allerede var berørt.

Det vises til proposisjonens kapittel 3.2, der det er detaljer redegjort for virkninger av konflikten mellom

Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, samt Justis- og beredskapsdepartementets vurderinger både når det gjaldt konsekvenser for politisektoren, grenseovervåking og Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

1.3.2 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Søndag 2. juni 2024 vurderte departementet at tvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet måtte løses ved tvungen lønnsnemnd.

Årsaken var Justis- og beredskapsdepartementets vurdering om at utvidelsen av streiken fra mandag 3. juni 2024 ville medført at Nasjonal sikkerhetsmyndighet ikke ville kunne ivareta sine kritiske oppgaver ved uønskede hendelser og levere deres tjenester som understøtter nasjonal sikkerhet, Forsvarets operative evne og NATOs operative evne i henhold til Hovedinstruks for Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Nasjonalt beredskapssystem og Forsvarssjefens operative krav gjennom hele krisespennet.

Justis- og beredskapsdepartementet og etatens vurderinger var at det høye antallet i streik, og at de hadde fått avslag på 84 av 86 dispensasjonssøknader, medførte at Nasjonal sikkerhetsmyndighet ikke ville kunne ivareta sine kritiske oppgaver.

Det varslede uttaket fra 3. juni 2024 ville medført en fare for samfunnsmessige konsekvenser av en så alvorlig karakter at det ville være uforvarlig å ikke gripe inn i konflikten før det varslede uttaket ble iverksatt.

På denne bakgrunn innkalte statsråden partene til møte søndag 2. juni 2024 kl. 21.00. Partene bekreftet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet i tvisten mellom dem. Statsråden informerte da partene om at regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa arbeidstakerne seg villige til å gjenoppta arbeidet slik at streiken ble avsluttet.

1.4 Tvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

1.4.1 UTVIKLING OG OMFANG AV TVISTEN

Unio iverksatte den varslede streiken 24. mai 2024 med uttak av 21 ansatte i ulike statlige virksomheter.

Streiken ble trappet opp 27. mai 2024 med uttak av ytterligere 1 593 ansatte, som omfattet ansatte i flere politidistrikt og Kripos.

Streiken ble ytterligere trappet opp 3. juni 2024, med uttak av 1 736 nye medlemmer, som omfattet ansatte i ytterligere politidistrikt, Kripos samt Meteorologisk institutt.

En ytterligere opptrapping av streiken av 163 medlemmer ble varslet fra 5. juni 2024, som omfattet flere nye politidistrikt samt Meteorologisk institutt.

Det vises til proposisjonens kapittel 4.2, der det er detaljert redegjort for virkninger av konflikten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet, samt Justis- og beredskapsdepartementets vurdering av situasjonen. Politisektoren var berørt av begge streikene. Det vises spesielt til konsekvenser for grensekontrollen og Norges forpliktelser etter Schengen-avtalen og dagens trusselsituasjon, samt konsekvenser for vakt og beredskap, særlig for helikoptertjenesten som ble trukket frem.

1.4.2 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Situasjonen ble vurdert slik at tvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet måtte løses ved tvungen lønnsnemnd før arbeidsdagens begynnelse onsdag 5. juni 2024.

Årsaken var Justis- og beredskapsdepartementets vurdering om at utvidelsen av streiken fra onsdag 5. juni 2024 ville medført et bortfall av helikoptertjeneste, som ville redusert politiets evne til å håndtere alvorlige hendelser i betydelig grad. Dette ville kunne fått alvorlige og direkte følger for liv og helse, og ble av Justis- og beredskapsdepartementet alene vurdert som en alvorlig samfunnsmessig konsekvens. Videre ville det varslede streikeuttaket medført en stor sikkerhetsmessig trussel som følge av svekkelsen av politiets grensekontroll, som også ville medføre fare for alvorlige samfunnsmessige konsekvenser.

På bakgrunn av Justis- og beredskapsdepartementets rapport innkalte statsråden partene til møte onsdag 5. juni 2024 kl. 07.30. Partene bekreftet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet i tvisten mellom dem. Statsråden informerte da partene om at regjeringen ville gripe inn med tvungen lønnsnemnd. På anmodning fra statsråden sa arbeidstakerne seg villige til å gjenoppta arbeidet slik at streiken ble avsluttet.

1.5 Konklusjon

Det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvistene.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeret-

ten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Et vedtak om tvungen lønnsnemnd i de omhandlede arbeidstvistene er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Per Vidar Kjølmoen, Bjørnar Skjæran, Anette Trettebergstuen og Torbjørn Vereide, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Tor Inge Eidesen og Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Dagfinn Henrik Olsen og Gisle Meininger Saudland, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø og lederen Freddy André Øvstegård, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til arbeidstvisten som har oppstått i forbindelse med Statsoppgjøret 2024 mellom LO Stat, YS Stat, Akademikerne og Unio på arbeidstakersiden og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet på arbeidsgiversiden. Etter brudd i forhandlingene gikk tvisten til mekling. Komiteen viser til at Akademikerne og Unio varslet plassoppsigelse henholdsvis 30. april og 7. mai 2024. For Akademikerne og Unio ble meklingen avsluttet på overtid 24. mai 2024 uten resultat og den varslede streiken ble iverksatt.

Komiteen viser til at Akademikerne og Unio varslet en ytterligere opptrapping av streiken fra henholdsvis 3. juni og 5. juni 2024. Komiteen viser til at planene om ytterligere opptrapping resulterte i at Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurderte situasjonen slik at tvistene måtte løses ved tvungen lønnsnemnd henholdsvis 2. og 5. juni 2024.

Komiteen vil minne om at det er partene selv som har ansvaret for å komme til enighet i lønnsoppgjørene, og mener derfor det er uheldig når konflikten ikke løses gjennom forhandlinger. Komiteen viser videre til at regjeringen kan gripe inn i en streik og foreslå tvungen lønnsnemnd i tilfeller der arbeidskonflikten kan føre til fare for liv, helse eller sikkerhet, eller medføre andre alvorlige samfunnskonsekvenser.

Komiteen merker seg at årsaken til at Arbeids- og inkluderingsdepartementet valgte å gripe inn med tvungen lønnsnemnd i konfliktene med Akademikerne og Unio, var fordi departementet vurderte at de varslede uttakene ville medført en fare for samfunnsmessige konsekvenser av en så alvorlig karakter at det ville være uforvarselig å la streiken fortsette etter at dette uttaket ble iverksatt.

Komiteen viser for øvrig til partienes merknader i forbindelse med Stortingets behandling av Innst. 442 S (2023–2024), jf. Prop. 108 S (2023–2024) Utbetaling av nye lønningar for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2024 m.m., hvor innholdet i selve konflikten omtales.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, har merket seg at Unio har ytret ønske om at Stortinget skal ta grep og sørge for en endret sammensetning av Rikslønnsnemnda når avgjørelsen skal fattes om Unio og Akademikerne hovedtariffavtale. Flertallet vil presisere at de har tillit til det norske forhandlingssystemet og prosessen Rikslønnsnemnda fører i slike saker. Rikslønnsnemnda spiller en sentral rolle i det norske tariffsystemet, og derfor mener flertallet det ville være svært skadelig om Stortinget skulle gjøre endringer eller utskiftninger midt i en pågående arbeidskonflikt.

Flertallet mener det er viktig å se på hvordan det sikres at Rikslønnsnemnda har den nødvendige tillit. Flertallet mener at eventuelle endringer i så fall må gjøres i samråd med alle partene og utenom pågående saker i nemnda.

Flertallet merker seg at det ikke er kommet frem stor uenighet om grunnlaget for å gripe inn i streiken. Det er beklagelig at ikke partene selv fant frem til en felles enighet, men flertallet mener at vilkårene for å gripe inn med tvungen lønnsnemnd er oppfylt og vil derfor støtte lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at dette er en politisk skapt konflikt mellom staten og Unio og Akademikerne grunnet regjeringens og LOs ønske om å frata disse organisasjonenes mulighet til å ha en egen tariffavtale. Disse medlemmer viser til at Akademikerne fikk gjennomslag for en egen avtale i 2016, og at det i 2022 ble opprettet egne likelydende avtaler med både Unio og Akademikerne. Avtalen medførte at hovedsammenslutningene Unio og Akademikerne siden 2022 har vært større enn LO i staten.

Disse medlemmer viser til Unios bekymring for sammensetningen av Rikslønnsnemnda, der LO, som her er en motpart, har en fast plass. Disse medlemmer viser til at Rikslønnsnemndas behandling av saker skal være basert på tillit, uavhengighet og nøytralitet. Disse medlemmer mener det er av stor betydning med en nøytral og upartisk rikslønnsnemndsbehandling i denne saken. Disse medlemmer mener at nemnda må settes uten aktører med sterke partsinteresser i saken, noe også lønnsnemndloven åpner for.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen sikre en nøytral og upartisk rikslønnsnemndsbehandling uten de faste, ikke-nøytrale medlemmene.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sikre en nøytral og upartisk rikslønnsnemndbehandling uten de faste, ikke-nøytrale medlemmene.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og

staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppjøret 2024

§ 1

Arbeidstvisten mellom Akademikerne og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet og arbeidstvisten mellom Unio og staten v/ Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i forbindelse med Statsoppjøret 2024 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister (tjenestetvistloven) § 21 for å løse tvistene.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvistene.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 17. juni 2024

Freddy André Øvstegård
leder

Henrik Asheim
ordfører

